

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

_____ Л.П. Міронець
«29» _____ серпня _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екскурсознавство з основами музеєзнавства

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

«29» _____ серпня _____ 2024 р.

Голова

(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Розробник: Корнус Олеся Григорівна кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії

Протокол № 1 від “29” серпня 2024 року.

Завідувач кафедри

канд. геогр. наук, доцент

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Olesya Kornus', is written over a horizontal line. The signature is fluid and cursive.

Корнус О.Г.,

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов'язкова
		Рік підготовки:
3-й		
Семестр		
5-й		
Лекції		
20 год.		
Практичні, семінарські		
22 год.		
Лабораторні		
год.		
Самостійна робота		
46 год.		
Консультації:		
2 год.		
Загальна кількість годин – 90		Вид контролю: залік

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

сформувати у студентів знання з основами екскурсійної теорії та основами музеєзнавства, ознайомити з методичними прийомами підготовки та проведення екскурсій, напрямками роботи музеїв, принципами створення музейної експозиції, методики підбору експозиційного матеріалу, художнього оформлення музейних експозицій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності.

СК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

СК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах.

Методи навчання та викладання: частково-пошуковий; інтерактивні (дистанційні освітні технології, презентація); практичні методи навчання (практична робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перед вивченням навчальної дисципліни студенти мають оволодіти знаннями з основ теорії суспільної географії, української мови за професійним спрямуванням, з іноземної мови, історичної географії. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка.

3. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання
ПРН 1.	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.	Знати історію екскурсійної справи та основні поняття та терміни екскурсійної теорії та музеєзнавства. Знати класифікації музеїв, наводити приклади найвідоміших музеїв світу та України та етапи проведення екскурсій в музеях. Вміти розробляти екскурсії та знати особливості комплектування фондів та експозиційновиставкової роботи музею. Знати особливості комерційної та фандрайзингової діяльності.
ПРН 4.	Аналізувати географічний потенціал території.	Вміти аналізувати екскурсійні об'єкти на певній території для відбору майбутньої екскурсії, основні фонди музеїв. Знати найвідоміші музеї світу та Україна для використання у професійній діяльності.
ПРН 5.	Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.	Вміти відбирати та опрацювати матеріал для методичної розробки екскурсії. Знати класифікації музейних предметів за типами джерел, вміти вести облік музейних фондів, проводити інвентаризацію (кодифікацію), каталогізацію об'єктів.
ПРН 6.	Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук.	Вміти використовувати інформаційні технології при виборі екскурсійних об'єктів для розробки екскурсій, розробки інструктивно-методичних документів для проведення екскурсій.

ПРН 7.	Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.	Знати історію та особливості ландшафтної оболонки, процеси, що в ній протікають та враховувати їх в екскурсійній діяльності.
ПРН 11.	Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.	Знати та застосовувати в професійній діяльності професійний кодекс поведінки екскурсовода, володіти технікою проведення екскурсій. При виборі матеріалу для розробки екскурсії дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, правильності оформлення турдокументації.
ПРН 12.	Володіти знаннями з державної та іноземної мов для виконання професійних обов'язків.	Володіти державною та іноземною мовами для проведення екскурсій та спілкування з екскурсантами. Знати державну та іноземну мову при складанні методичної розробки екскурсії.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з екскурсознавства з основами музеєзнавства; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Знає класифікації екскурсій та музеїв. Вільно володіє екскурсійною методикою, знає основні етапи підготовки екскурсії. Знає інструктивно-методичні документи, основи фондової роботи музеїв. Характеризує відомі музеї України та світу, порівнює та аналізує основні тенденції розвитку музейних закладів світу і України. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни. Уміє застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань екскурсознавства з основами музеєзнавства.
82-89	твердо знає програмний матеріал з екскурсознавства з основами музеєзнавства, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал з екскурсознавства з основами музеєзнавства, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.

64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу з екскурснознавства з основами музезознавства, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	60	100
5	5	10	10	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи											
3	3	4	2	3	5	5	5	5	5	40	

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Засобами оцінювання та формами демонстрування результатів навчання є: усне та письмове опитування, тестування, індивідуальне навчально-дослідне завдання, результати виконання практичних робіт, залік. Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1.1. Екскурсія, її сутність. Поняття “екскурсія”, її ознаки. Функції екскурсії. Структура екскурсії: вступ, основна частина, висновки. Тривалість екскурсії. Ознаки екскурсії. Показ і розповідь, їх особливості під час екскурсій. Екскурсія як процес пізнання. Екскурсія – педагогічний процес. Класифікація і тематика екскурсій. Оглядові (багатопланові) екскурсії. Тематичні екскурсії: історичні, військово-історичні, архітектурні, літературні, природничі, мистецтвознавчі, виробничі, спортивні тощо. Варіантність оглядових і тематичних екскурсій для різного контингенту екскурсій. Цикли тематичних екскурсій.

Тема 1.2. Основні етапи підготовки екскурсії, їх послідовність. Вибір теми, відбір літературних, архівних, статистичних, картографічних джерел. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Складання карток опису екскурсійних об'єктів. Визначення маршруту екскурсії, уточнення екскурсійних об'єктів і зупинок. Вибір місця екскурсійного показу. Підготовка тексту екскурсії та допоміжного ілюстративного матеріалу до теми екскурсії. Формування “портфеля екскурсовода”, його зміст. Складання методичної розробки екскурсії, вимоги до неї. Структура та оформлення методичної розробки, її затвердження

Тема 1.3. Методичні прийоми проведення екскурсії. Огляд екскурсійних об'єктів і розповідь про них. Екскурсійний показ об'єкту. Методичні прийоми показу екскурсійних об'єктів: попередній огляд, екскурсійний аналіз, детальний показ, зорова реконструкція, порівняння. Екскурсійна розповідь, вимоги до розповіді: тематична спрямованість, вірогідність, конкретність, лаконічність, доступність викладу матеріалу. Методичні прийоми екскурсійної розповіді: пояснення, опис (характеристика) об'єкту, коментування, екскурсійна довідка, відтворення історичних подій, цитування тощо. Вступ і висновки під час екскурсії. Узагальнення та підсумки.

Тема 1.4. Техніка ведення екскурсії. Мова екскурсовода, її темп. Методичні прийоми, які активізують пізнавальну діяльність екскурсантів: бесіда, завдання, елементи дослідження, спостереження. Підведення екскурсантів до самостійних висновків та узагальнення. Використання “портфеля екскурсовода”, його ефективність у відтворенні та доповненні екскурсійних об’єктів. Рух під час екскурсії як методичний прийом. Контакт екскурсовода з групою.

Тема 1.5. Інструктивно-методичні документи Міністерства освіти і науки України щодо організації туристсько-краєзнавчої та екскурсійної роботи з учнівською молоддю. Виховне, освітнє значення екскурсій. Розробка екскурсій для школярів, їх особливості. Дидактичні принципи екскурсій зі школярами: науковість, зв’язок з практикою, життям, послідовність, системність, логічність, наочність, вірогідність, доступність, емоційність у розкритті теми. Проведення екскурсій з урахуванням вікових особливостей дітей.

Специфіка проведення виробничих екскурсій.

РОЗДІЛ II. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

Тема 2.1. Музезнавство як наукова дисципліна. Структура, предмет і об’єкт музезнавства. Історія формування музею. Музезнавство в системі наук. Ключові поняття в музезнавстві.

Тема 2.2. Класифікація музеїв. Класифікаційні ознаки музеїв. Класифікація музеїв за адміністративно-територіальною ознакою та джерелами фінансування. Музеї загальнодержавного та республіканського підпорядкування. Обласні музеї. Районні музеї. Музеї місцевих територіальних громад (міських, селищних). Класифікація музеїв за формою власності. Державні музеї. Громадські музеї. Приватні колекції, що мають музейне значення. Типи і профілі музеїв. Профільна характеристика музеїв. Специфіка їх комплектування. Музеї історичні, художні, мистецькі, літературні, архітектурні, природничі, технічні. Галузеві музеї. Сільськогосподарські, педагогічні музеї. Музеї медицини та охорони здоров’я. Музеї спорту. Комплексні музеї. Краєзнавчі музеї.

Тема 2.3. Основи фондової роботи музеїв. Визначення поняття “фонди музею”. Наукове комплектування фондів. Класифікація музейних предметів за типами джерел. Облік музейних фондів. Інвентаризація (кодифікація). Каталогізація. Збереження музейних фондів. Експозиційно-виставкова робота музею. Основні особливості музейної експозиції. Основні принципи побудови музейної експозиції. Експозиційна діяльність. Комерційна та фандрейзингова діяльність.

Тема 2.4. Екскурсійне обслуговування в музейних установах. Етапи підготовки екскурсії. Контрольний та індивідуальний тексти екскурсій. Класифікація екскурсій та диференціація екскурсійного обслуговування.

Тема 2.5. Найвідоміші музеї України та світу. Національний музей історії України. Меморіальний комплекс «Національний музей історії України у Другій світовій війні». Національний художній музей України. Національний музей Тараса Шевченка. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Національний музей народної архітектури та побуту України. Лувр. Ермітаж. Британський музей. Галерея Уффіці. Музей Метрополітен. Музей Ватикану.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Сам.р
РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ						
Тема 1. Екскурсія, її сутність. Класифікація і тематика екскурсій (ЗК 2, ЗК 9, СК 2, СК 8, ПРН 1, ПРН 7).	6	2	2	-	-	2
Тема 2. Складання методичної розробки екскурсії, вимоги до неї (ЗК 1, ЗК 2 ЗК 3, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 9, СК 1, СК 2, СК 3, СК 8, СК 9, ПРН 1, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12).	12	2	4	-	-	6
Тема 3. Методичні особливості проведення екскурсії (ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8, СК 1, СК 9, СК 11, ПРН 1, ПРН 11, ПРН 12).	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Техніка проведення екскурсії (ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 5, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 10, СК 9, СК 11, ПРН 1, ПРН 6, ПРН 11, ПРН 12).	10	2	2	-	-	6
Тема 5. Інструктивно-методичні документи Міністерства освіти і науки України щодо організації туристсько-краєзнавчої та екскурсійної роботи з учнівською молоддю. Фахові вимоги до екскурсовода (ЗК 2, ЗК 5, ЗК 7, ЗК 9, СК 1, СК 9, ПРН 1, ПРН 6, ПРН 11).	8	2	2			4
<i>Разом за розділом 1</i>	46	10	12	-	-	24
РОЗДІЛ II. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ						
Тема 6. Музеєзнавство як наукова дисципліна (ЗК 2, ЗК 5, СК 2, ПРН 1).	6	2	2	-	-	2
Тема 7. Класифікація музеїв (ЗК 2, ЗК 9, СК 2, СК 8, ПРН 1, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 7).	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Основи фондової роботи музеїв. Експозиційновиставкова робота музею (ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 9, ЗК 10, СК 1, СК 2, СК 3, СК 8, СК 9, СК 11, ПРН 1, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 11).	8	2	2	-	-	4
Тема 9. Екскурсійне обслуговування в музейних установах (ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 5, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 10, СК 1, СК 3, СК 11, ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 11, ПРН 12).	8	2	2	-	-	4
Тема 10. Найвідоміші музеї України та світу (ЗК 2, ЗК 5, ЗК 7, СК 2, СК 8, ПРН 1, ПРН 4).	12	2	2	-	2	6
<i>Разом за розділом 2</i>	44	10	10	-	2	22
Всього	90	20	22	-	2	46

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Екскурсознавство: предмет, основні поняття, історія виникнення.	2
2.	Класифікація, тематика та зміст екскурсій.	2
3.	Методика підготовки екскурсії.	2
4.	Складання маршруту екскурсії.	4

5.	Розробка контрольного тексту екскурсії Комплектування «портфеля екскурсовода». Техніка ведення екскурсії.	2
6.	Складання технологічної карти екскурсії Професійна майстерність екскурсовода. Розробка індивідуального тексту екскурсії.	2
7.	Основи музеєзнавства. Витоки музейної справи.	2
8.	Класифікація музеїв. Фонди музею. Основні напрями фондової роботи.	2
9.	Екскурсії в музеї.	2
10.	Характеристика найвідоміших музеїв України та світу.	2
11.	Всього	20

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бакало Н.В. Організація екскурсійної діяльності та музеєзнавства: навчальний посібник для студентів спеціальності 242 «Туризм», першого рівня вищої освіти всіх форм навчання. – Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. – 227 с.
2. Екскурсознавство з основами музеєзнавства: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт / укладач О. Г. Корнус. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 24 с.
<https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9428/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%20%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%83%D1%81%20%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>
3. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В.В. Екскурсологія : підручник. За заг. ред. доктора юридичних наук, професора, В.О. Негодченка. Дніпро : ДГУ, 2022. 370 с.
<http://info.dgu.edu.ua/bitstream/123456789/584/1/%D0%95%D0%9A%D0%A1%D0%9A%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF%202022.pdf>
4. A Historian's Brief Guide to New Museum Studies.
<https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=ru&text=A%20Historian%27s%20Brief%20Guide%20to%20New%20Museum%20Studies%20&op=translate>
5. Eger Jonei, Sohn Ana Paula Lisboa, Santucci de Oliveira Bruno. Cultural Tourism: A study on museums and the Internet // Tur., Visão e Ação vol.21 no.3 Balneário Camboriú Sept/Dec. 2019 Epub May 08, 2019. https://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1983-71512019000300291&script=sci_arttext&tlng=en
7. Cerquetti Mara. More is better! Current issues and challenges for museum audience development: a literature review. ENCATC JOURNAL OF CULTURAL MANAGEMENT

8. & POLICY || Vol. 6, Issue 1, 2016.
https://www.encatc.org/media/26632016encatc_journal_vol6_issue13043.pdf

Додаткові

1. «Академія», 2013. С. 262–271. https://tourlib.net/books_ukr/turyzmologia.htm
2. «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12175/1/O_Salata_NMP_OM_IS.pdf
3. 165-170. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/599904.pdf>
4. <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/11928>
5. <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/1935>
6. Белікова М. В., Зайцева В. М. Основи музеєзнавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2015. 180 с.
http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1935/1/Byelikova_Museum_%20Studies.pdf
7. Ефективна економіка № 5, 2017. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5596>
8. Карпюк З. К., Цвид-Ендрю Н. В. Екскурсознавство і музеєзнавство: методичні рекомендації для практичних робіт із курсу. Луцьк: ВежаДрук, 2017. 48 с.
<http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/12789/1/text.pdf>
9. Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О., Андрєєва Г.П., Зеленська О.О., Григор'єва Т.В.,
10. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.
https://tourlib.net/books_ukr/korol-ekskurs.htm
11. Основи музеєзнавства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. В. Белікова, В. М. Зайцева. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2015. 180 с.
12. Пархоменко О.Г., Дудко В.Б., Михайловський М.О., Бондар С.І. В'їзний туризм. Навчальний посібник: Ніжин: Вид-во Лук'яненко В.В., 2010. 304 с.
https://tourlib.net/books_ukr/vt.htm
3. Музеєзнавство (музеєлогія) // Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / [В. К. Федорченко, В. С. Пазенок, О. А. Кручек та ін.]. К. : ВЦ
13. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ
14. Сегіда К. Ю. Екскурсознавство: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів-магістрантів, які навчаються за спеціальностями «Економічна та соціальна географія» і «Географія рекреації і туризму». Харків, 2015. 44 с.
15. Сегіда К. Ю., Мазурова А. В. Методичні рекомендації та завдання до практичних занять з курсу «Екскурсознавство» для магістрантів, які навчаються за спеціалізацією «Географія рекреації та туризму» спеціальність «Науки про Землю». – Харків, 2016. – 37 с.
<http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%95%D0%BA%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>
16. Слатвінська Л. А. Організація екскурсійної діяльності: економічний вектор //
17. Сокол Т. Г., Плиська І. І. Інноваційні способи і форми екскурсійної діяльності на ринку туристичних послуг України // Вчені записки університету «КРОК». Вип. 47. 2017. С.

Інформаційні ресурси

1. Ємельянов Б.В. Екскурсознавство [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vechervkarpatah.at.ua/index/emeljanov_b_v_ekskursoznnavstvo/0-1560.

2. Костюкова О. М. Концептуальні аспекти удосконалення викладання основ екскурсійної справи у вищих навчальних закладах для студентів спеціальності «Туризм»
3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kostjukova.htm
4. Мальцева Л. В. «Організація екскурсійних послуг» як навчальна дисципліна
5. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/malceva2.htm

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Презентації та відео-фільми по темам лекцій.
2. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор).